

Arbetstagare har kontaktat sin arbetstagarorganisation för att få till stånd kollektivavtal på arbetsplatsen varefter informationsmöte om kollektivavtal har hållits mellan arbetsgivaren och organisationens ombudsman. Arbetsgivaren har en tid senare sagt upp alla sina arbetstagare. Fråga bl.a. om uppsägningarna och vissa andra händelser inneburit föreningsrättskränkningar.

Postadress
Box 2018
103 11 STOCKHOLM
Besöksadress
Stora Nygatan 2 A och B

Telefon
08-617 66 00
Telefax
08-617 66 15
kansliet@arbetsdomstolen.se
www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid
Måndag-fredag
09.00-12.00
13.00-15.00

ARBETSDOMSTOLENDOM
2016-01-13
StockholmDom nr 1/16
Mål nr A 151/14**KÄRANDE**

1. Svenska Byggnadsarbetareförbundet, 106 32 Stockholm
2. M.W.
3. S.S.
4. J.W.
5. P.H.

Ombud för 1–5: förbundsjuristerna Susanna Kjällström och Sussanne Lundberg, LO-TCO Rättsskydd AB, Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

Active Inredning & Montage AB, 556828-5885, Bygatan 35,
255 91 Helsingborg
Ombud: advokaten Patrik Westerlund, Cross Advokater HB, Box 6070,
400 60 Göteborg

SAKEN

föreningsrättskränkning m.m.

Inledning

Active Inredning & Montage AB (bolaget) utförde hantverkstjänster i samband med installationer av kök, garderober och badrum från IKEA. Bolaget är inte bundet av kollektivavtal.

P.C. och B.C. är ställföreträdare för bolaget.

M.W., S.S., J.W. och P.H. (nedan de fyra arbetstagarna) är medlemmar i Svenska Byggnadsarbetareförbundet (Byggnads) och var anställda hos bolaget. De sades upp från sina anställningar den 11 juni 2014 under åberopande av arbetsbrist.

Arbetstagarparterna har i korthet gjort gällande följande. Uppsägningarna var de sista i raden av ett flertal åtgärder genom vilka bolaget kränkt de fyra arbetstagarnas föreningsrätt. Bolagets anställda hade vid årsskiftet 2013/2014 kommit överens om att kontakta Byggnads i syfte att få till stånd kollektivavtal. Kontakten med Byggnads togs av S.S. Den 10 februari 2014 hölls ett informationsmöte angående kollektivavtal mellan Byggnads ombudsman V.J. och P.C. Efter informationsmötet och under tiden fram till uppsägningarna inträffande flera händelser som utgör åtgärder som är att bedöma som föreningsrättskränkningar.

Enligt bolaget har det inte i något avseende kränkt de fyra arbetstagarnas föreningsrätt.

Yrkanden

Byggnads har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till var och en av Byggnads, M.W., S.S., J.W. och P.H. betala allmänt skadestånd med 200 000 kr för brott mot 8 § medbestämmandelagen jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning (den 4 augusti 2014) till dess betalning sker.

S.S. har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till honom betala ekonomiskt skadestånd motsvarande utebliven lön med dels 27 400 kr per månad från och med februari 2015 till och med april 2015, dels 1 768 kr för den 1–2 maj 2015. S.S. har också yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till honom betala ekonomiskt skadestånd, motsvarande mellanskillnaden mellan tidigare och nuvarande lön, med dels 1 500 kr per månad från och med juni 2015 till och med september 2015, dels 1 403 kr för perioden den 3–31 maj 2015, dels 339 kr för perioden den 1–7 oktober 2015.

M.W. har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till honom betala ekonomiskt skadestånd motsvarande utebliven lön med dels 26 150 kr per månad från och med februari 2015 till och med maj 2015, dels 6 102 kr för perioden den 1–7 juni 2015.

J.W. har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till honom betala ekonomiskt skadestånd motsvarande utebliven lön med dels 26 000 kr för februari 2015, dels 18 452 kr för perioden den 1–22 mars 2015.

S.S., M.W. och J.W. har yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på de ekonomiska skadestånden fr.o.m. den 25 i varje månad tills betalning sker.

M.W., S.S., J.W. och P.H. har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till var och en av dem betala allmänt skadestånd med 150 000 kr för brott mot 7 § anställningsskydds-lagen jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, den 4 augusti 2014, tills betalning sker.

Bolaget har bestritt yrkandena men vitsordat beräkningen av de ekonomiska skadestånden samt räntan.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Parterna har till utveckling av sin talan anfört i huvudsak följande.

Arbetstagarparterna

Sammanfattning av grunderna för käromålet

Bolaget har, efter informationsmötet den 10 februari 2014, i strid med 8 § medbestämmandelagen kränkt de fyra arbetstagarparternas föreningsrätt genom

1. uttalanden som P.C. och B.C. gjort vid ett möte med de anställda hos bolaget den 12 februari 2014 och genom sättet uttalandena framfördes på,

2. att kräva att de fyra arbetstagarna skulle visa sina körjournaler och det sätt på vilken kontrollen genomfördes den 14 februari 2014,
3. att B.C. ringt till bl.a. de fyra arbetstagarna och ställt frågor om eventuell facklig tillhörighet,
4. att bolaget ifrågasatt P.H:s arbetsinsatser,
5. att bolaget ifrågasatt M.W:s arbetsinsatser,
6. att P.C. uttalat sig kränkande mot S.S. per telefon och att bolaget krävt att S.S. skulle parkera sin servicebil på bolagets parkering istället för, som brukligt, i anslutning till sin bostad,
7. att bolaget genomfört närvarokontroller avseende S.S. och J.W., samt
8. att bolaget sagt upp de fyra arbetstagarna.

Dessa åtgärder utgör var och en för sig eller sedda tillsammans kränkningar av föreningsrätten som strider mot 8 § medbestämmandelagen. Kränkningarna av de fyra arbetstagarnas föreningsrätt har inneburit intrång i Byggnads verksamhet. Bolaget är därför skyldigt att betala allmänt skadestånd till Byggnads och de fyra arbetstagarna.

De fyra arbetstagarna har dessutom sagts upp från sina tillsvidareanställningar utan saklig grund. De har därför rätt även till ekonomiskt och allmänt skadestånd på grund av brott mot 7 § anställningsskyddslagen.

Bakgrund

Bolaget utförde 2014 framför allt installation av IKEA:s kök. De fyra arbetstagarna arbetade som köksmontörer och i ett fall som besiktningsman. Under våren 2014 hade bolaget nio anställda i Skåneregionen.

I december 2013 höll bolaget ett personalmöte. Vid mötet uppgav ställföreträdarna att de anställda skulle få bl.a. nya tjänstebilar och iPads. Det talades om att man hade en mycket bra vår framför sig. Ungefär samtidigt hade det uppkommit en del frågor bland de anställda, vilket fått till följd att de beslutat att ta kontakt med Byggnads. S.S. utsågs till talesman för de anställda och fick i uppdrag att hålla i kontakterna med Byggnads.

I januari 2014 tog V.J. kontakt med P.C. och förklarade att Byggnads önskade informera bolaget om Byggnads kollektivavtal och de bokade ett möte till den 10 februari 2014.

Informationsmötet den 10 februari 2014

Vid mötet den 10 februari 2014 framkom att P.C. trodde att V.J. hade tagit kontakt med bolaget på grund av bolagets elektriker. V.J. förklarade att så inte var fallet, utan att mötet var till för att de skulle gå igenom kollektivavtalet. V.J. uppfattade att mötet hölls i god anda och datum för ytterligare ett möte bestämdes.

Elektrikerns uppsägning

Efter mötet ringde V.J. till S.S. och frågade om S.S. visste varför P.C. talat om elektrikern. S.S. berättade att bolaget hade problem med elcertifikatet och att utan ett sådant kan bolaget inte ha en elektriker anställd. Elektrikern fick genom sina kollegor veta att P.C. trodde att mötet hade med honom att göra. För att reda ut detta åkte elektrikern hem till P.C. och B.C. på morgonen den 11 februari 2014. P.C. var arg när elektrikern kom och anklagade elektrikern för att vara den som hade kontaktat Byggnads. Elektrikern förklarade att han tillhörde Elektrikerförbundet och att han inte hade någon anledning att kontakta Byggnads. P.C. accepterade detta till slut, men krävde att elektrikern skulle berätta vem som kontaktat Byggnads. P.C. sade att om elektrikern inte berättade fick han välja mellan att arbeta kvar under ”sura förhållanden” eller säga upp sig. Elektrikern åkte därefter hem, packade ihop bolagets tillhörigheter, återvände till P.C:s och B.C:s bostad och lämnade anställningen med omedelbar verkan.

Mötet den 12 februari 2014

Den 12 februari 2014 kallade P.C. alla anställda till ett möte. Både P.C. och B.C. deltog i mötet. De uttryckte ilska över att de anställda hade kontaktat Byggnads. De ifrågasatte om de anställda visste vad de hade gjort och frågade om de visste vilken samarbetspartner bolaget hade. De framhöll också att det skulle bli för dyrt för bolaget att teckna kollektivavtal och att bolaget i så fall skulle tvingas lägga ned verksamheten och säga upp alla anställda. P.C. skrev 1 000 000 kr på en whiteboard och uppgav att det skulle kosta så mycket att teckna avtal. P.C. och B.C. krävde att få veta vem som kontaktat Byggnads. S.S. uppgav att det var han, men att det skett efter ett gemensamt beslut. P.C. sade åt de anställda att tänka över saken och lämnade sedan rummet tillsammans med B.C. I samband med detta, och som en följd av att P.C. hade pressat de anställda om att släppa kravet på kollektivavtal, lämnade även en av de anställda, M.Ö., lokalen. M.Ö. ville inte stöta sig med bolaget. Han hade fått hjälp av bolaget i en arvstvist, förvarat bolagets tillhörigheter på sin gård samt haft sin son anställd i bolaget. När P.C. återkom till lokalen frågade han om de anställda tänkt om, men fick besked att kravet på kollektivavtal kvarstod. Mötet avslutades och de anställda samlades på parkeringen. M.Ö. ville gå in i bolagets lokaler igen och prata med P.C. och B.C. En annan anställd, M.S., följde med honom medan övriga lämnade platsen. Senare ringde M.S. till S.S. och sade att han inte ville vara med längre. M.S. vågade inte hamna i konflikt med bolaget. Han hade lånat pengar av bolaget eller dess ställföreträdare.

Kontroll av körjournalerna den 14 februari 2014

Någon dag senare blev de fyra arbetstagarna kallade till ett möte, som skulle äga rum eftermiddagen den 14 februari 2014. De var tillsagda att ta med körjournalerna så att P.C. kunde granska dessa. Ingen av dem hade fått en sådan begäran tidigare. De fyra arbetstagarna kände obehag inför mötet och bad därför ombudsmännen V.J. och K.P. att följa med. P.H. hade inte möjlighet att komma eftersom han befann sig på arbete på annan ort. När mötet inleddes närvarade M.W., S.S., J.W., V.J., K.P., P.C. och B.C. Ingen av de övriga anställda som

förfogade över en servicebil var kallade till mötet. V.J. blev omedelbart ombedd av P.C. att lämna mötet. K.P. fick närvara efter vissa diskussioner. M.W. och J.W. lämnade sina journaler till P.C. S.S. hade emellertid inte med sig sina journaler. P.C. blev väldigt arg på grund av detta och krävde att få följa med hem till S.S. och hämta körjournalerna. K.P. sade att P.C. fick vänta med att titta på journalerna till på måndagen. Därefter flyttade mötesdeltagarna ut på parkeringen, där V.J. befann sig. P.C. kontrollerade körjournalerna mot bilarnas mätarställningar. Diskussionen om att P.C. skulle följa med S.S. för att hämta dennes körjournaler fortsatte. Situationen blev så otrevlig att V.J. tvingades be P.C. att lugna ned sig.

Frågor om facklig anslutning

I samband med mötena i februari 2014 ringde B.C. runt till de anställda och frågade om de var medlemmar i Byggnads.

Ytterligare möten om avtalsinformation

Den 24 februari 2014 höll K.P. och V.J. en ny avtalsinformation med P.C. P.C. uppgav då att han hade många frågor och behövde tid att tänka igenom vad som hade sagts. Datum för ytterligare ett möte bestämdes till den 10 mars 2014. Det mötet ställdes sedan in av P.C.

Ifrågasättande av P.H.

Den 8 mars 2014 hade P.C. ett samtal med P.H. och ifrågasatte varför det tog sådan tid för P.H. att utföra vissa arbeten. P.H. hade inte blivit ifrågasatt så förut. Det hade i och för sig förekommit samtal tidigare på grund av förseningar i projekt. De samtalen hade inte varit stöttande men ändå inte hållits i samma ton som samtalet den 8 mars 2014. Att P.H. tidigare varit försenad berodde på att han fått flera projekt på rad där det tillkom arbete utöver vad som planerats från början och att IKEA:s nya system tog längre tid att montera.

Behov av omstrukturering

Den 14 april 2014 tog bolagets ombud Patrik Westerlund kontakt med V.J. Då nämndes för första gången ekonomiska problem och att det eventuellt fanns behov av omstrukturering i bolaget. Patrik Westerlund uppgav att han skulle återkomma med besked om framtiden för de anställda och om eventuellt tecknande av kollektivavtal.

Ifrågasättande av M.W.

Den 29 april 2014 kallades M.W. till ett möte med P.C. och B.C. M.W. anklagades för att ”maska” och komma för sent samt göra arbete vid sidan av och ta bolagets kunder. Dessa anklagelser var nya för M.W.

Ifrågasättande av S.S.

Byggnads kallade den 30 april 2014 bolaget till förhandling om avtalsteckning och föreningsrättskränkning. Samma dag ringde P.C. till S.S. P.C. var mycket arg och undrade om S.S. var medlem i Byggnads. Han kallade också S.S. för diverse otrevligheter samt uppgav att S.S. inte skulle jävlas eftersom det kunde få konsekvenser.

Den 2 maj 2014 ringde P.C. återigen till S.S. Samtalet avlöpte på samma vis som samtalet den 30 april 2014 med det tillägget att S.S. anklagades för att vara företrädare för facket och för att ”maska”.

P.C. krävde flera gånger under april och maj 2014 att S.S. skulle parkera sin firmabil på bolagets parkering istället för vid sin bostad. Detta har inte krävts tidigare och inte heller begärts beträffande någon annan anställd än S.S.

Närvarokontroller

S.S. och J.W. har under våren 2014 blivit utsatta för närvarokontroll av bolaget genom en annan anställd, D.K.K., kallad D.

Uppsägningarna

Det har inte förelegat saklig grund för att säga upp de fyra arbetstagarna på grund av arbetsbrist. Uppsägningarna har vidtagits för att arbetstagarna har utövat sin föreningsrätt genom att vända sig till Byggnads för att få till stånd kollektivavtal. Att detta varit skälet till uppsägningarna framgår av bolagets agerande efter informationsmötet den 10 februari 2014.

Bolaget har haft ett nationellt samarbetsavtal med IKEA. Avtalet kunde sägas upp med tre månaders uppsägningstid och tidigast den 31 augusti 2014. IKEA har flera sådana avtal med lokala parter. Avtalen innebär att den som köper ett kök från IKEA kan få en lista på bolag som erbjuder montering av köket till fast pris. I början av 2014 påbörjade IKEA i sedvanlig ordning upphandling avseende samarbetsavtal.

I april 2014 kontaktade V.J. klubbordföranden för Handelsanställdas förbund på IKEA i Helsingborg. V.J. informerade om Byggnads kontakter med bolaget och om att bolaget inte ville teckna kollektivavtal. Klubbordföranden informerade i sin tur IKEA. V.J. blev därefter uppringd av den ansvarige för upphandlingen av IKEA:s samarbetsavtal. Denne frågade V.J. om vad som hände på bolaget. Anledningen till detta var att IKEA:s policy är att deras samarbetspartners ska ha kollektivavtal. Något beslut om vilka bolag IKEA ville gå vidare med var inte fattat när de fyra arbetstagarna sades upp. Efter uppsägningarna förekom media-bevakning där IKEA:s samarbete med bolaget omnämndes i negativa ordalag mot bakgrund av IKEA:s policy om kollektivavtal och att bolaget var negativt inställt till att teckna avtal. Först därefter, den 9 juli 2014, fick bolaget besked från IKEA om att deras samarbetsavtal skulle sägas upp. Den 19 november 2014 stod bolaget fortfarande som rekommenderad samarbetspartner på IKEA Helsingborgs hemsida.

Den 26 maj 2014 hölls förhandlingar angående arbetsbrist, föreningsrättskränkning och avtalsteckning. Den 11 juni 2014 sade bolaget upp samtliga anställda. M.Ö., M.S., P.J. och P.P. började istället arbeta för bolaget i egenskap av egna företagare. Den 26 juni 2014 försattes bolaget i blockad av Byggnads. Samtliga medlemmar togs ut i strejk. Stridsåtgärden avslutades den 31 januari 2015. Först därefter har de fyra arbetstagarna lidit ekonomisk skada.

Bolaget

Sammanfattning av grunderna

Uppsägningarna av de fyra arbetstagarna skedde på grund av arbetsbrist och var sakligt grundade. Bolaget har inte kränkt de fyra arbetstagarnas föreningsrätt och bolaget är därför inte skyldigt att betala skadestånd, vare sig till dessa eller till Byggnads.

Informationsmötet den 10 februari 2014

P.C. är inte negativt inställd till kollektivavtal. Han har tecknat kollektivavtal för ett annat av sina bolag. När Byggnads kontaktade honom angående avtalsinformation den 10 februari 2014 trodde han att det gällde bolagets elektriker. Bolagets elbehörighet hade varit knuten till B.C:s far, som skulle gå i pension. Den elektriker som fanns kvar i bolaget skulle kontrollera om han kunde få elbehörighet. Bolaget hade ingen tanke på att de anställda skulle kontakta Byggnads för att få kollektivavtal till stånd.

Elektrikerns uppsägning

På morgonen den 11 februari 2014 kom elektrikern hem till P.C. och B.C. Elektrikern var mycket upprörd och uppgav att han ville avsluta sin anställning på grund av att han hade anklagats av snickarna för att ha kontaktat Byggnads. Vid den tidpunkten var P.C. och B.C. inte medvetna om att de anställda hade kontaktat Byggnads.

Mötet den 12 februari 2014

Bolaget kallade till ett möte den 12 februari 2014 med anledning av att elektrikern hade sagt upp sig. När P.C. och B.C. kom till mötet var de fortfarande ovetande om att de anställda hade kontaktat Byggnads. De tog upp frågan om hur man bemöter sina kollegor och att elektrikern sett sig tvungen att säga upp sig. De uppmanade inte de anställda att säga vem som kontaktat Byggnads. S.S. uppgav själv att han hade gjort det. Mötet rörde inte Byggnads över huvud taget. Det är inte riktigt att P.C. uppgivit att det kostar en miljon kr att teckna kollektivavtal. Han vet vad det kostar. Det förekom inte heller några hot. P.C. och B.C. lämnade mötet och uppmanade de anställda att fundera över hur man behandlar sina kollegor. Det är inte riktigt att de anställda givit S.S. i uppdrag att kontakta Byggnads i avsikt att få kollektivavtal till stånd. S.S. hade endast fått mandat att kontrollera om lönerna var avtalsenliga.

Kontroll av körjournalerna den 14 februari 2014

Den 12 februari 2014 fick samtliga anställda ett sms om att de skulle komma in och visa körjournalerna den 14 februari 2014. Det var inte fråga om kallelser till något möte. De anställda som inte hade möjlighet att komma just den dagen kontaktade bolaget och fick godkännande att komma en annan dag.

De fyra arbetstagarna hade bett företrädare för Byggnads att följa med dem och kom därför tillsammans i sällskap med V.J. och K.P. När de kom till bolaget hade S.S. inte med sig sin körjournal trots att sms:et skickats ut två dagar tidigare. Det uppstod då en kontrovers. P.C. ifrågasatte också att V.J. var närvarande. V.J. var enligt P.C. den som hade orsakat att elektrikern hade sagt upp sig, genom att föra uppgifter från informationsmötet den 10 februari 2014 vidare till de anställda. P.C. frågade V.J. varför han gjort det, men fick inget svar. Det blev en hätsk stämning. V.J. var aggressiv och gick fram emot P.C. K.P. tvingades bryta in och stoppa V.J.

De anställda disponerar tjänstebilarna på resorna mellan hemmet och projekten och har möjlighet att nyttja bilen även på fritiden. Det är därför viktigt att körjournalen fylls i korrekt, annars kan bolaget bli upptaxerat vid en eventuell revision. Den 14 februari 2014 var inte första gången som bolaget bett de anställda att ange bilens mätarställning, men de har inte tidigare ombetts att visa upp körjournalen fysiskt.

Frågor om facklig anslutning

Det är riktigt att B.C. ringde runt till de anställda och frågade om bl.a. facklig tillhörighet. Anledningen till samtalen var att Byggnads hade påstått att de anställda inte fick lön enligt kollektivavtalet. B.C. hörde sig också för om personuppgifter och yrkesbevis. Frågan om facklig tillhörighet ställdes på uppmaning av ombudet, Patrik Westerlund, inför omorganisation och eventuella förhandlingar till följd av en sådan. Vid rundringningen framkom att P.H. hade yrkesbevis, vilket han inte tidigare hade upplyst bolaget om.

P.H:s arbetsinsatser

P.H. hade längst anställningstid i bolaget. Han har vid flera tillfällen varit så sen med sina projekt att bolaget sett sig tvunget att agera. Bolaget har haft utvecklingssamtal med P.H. och bett P.J. att hjälpa P.H. med projekten.

Vid ett tillfälle befann sig P.H. och P.J. hemma hos P.C. och B.C. för att utföra takarbete. P.J. påtalade då för makarna C. att P.H. inte verkade må så bra. De tog då upp saken med P.H. på samma sätt och i samma ton som vid tidigare tillfällen. Bolaget har varit särskilt mån om P.H., som varit anställd så länge. P.H. har också fått vissa särskilda förmåner.

M.W:s arbetsinsatser

Samtalet med M.W. rörde två frågor, dels att kunder hört av sig och inte kunnat boka besiktning på morgonen, dels att M.W. försökt förmå M.Ö. att tillsammans

med honom bedriva med bolaget konkurrerande verksamhet. Bolaget har även vid tidigare tillfällen pratat med M.W. om att kunder uppgivit att de inte kunnat boka morgontider. Uppgifterna om konkurrerande verksamhet rörde en potentiell kund som M.W. utfört besiktning hos, men som sedan inte träffat avtal med bolaget. Bolaget vidtog inte några särskilda åtgärder sedan M.W. nekat till att han utfört arbete vid sidan om.

S.S:s arbetsinsatser m.m.

S.S. hade sedan julfesten i december 2013 haft en nedlåtande och ifrågasättande attityd gentemot arbetsledningen och inte varit på plats på projekten när det t.ex. kommit dit samarbetspartners. Han har också lämnat vissa projekt utan att meddela detta samt underlåtit att följa instruktioner. Vid ett telefonsamtal med S.S. uppfattade B.C. honom som så otrevlig att hon lämnade över telefonluren till P.C. i egenskap av vd för bolaget. P.C. har inte hotat S.S. eller uttalat sig nedlåtande gentemot honom. De kontakter som har förekommit med S.S. har från bolagets sida rört att S.S. inte utfört arbete i enlighet med avtal eller instruktioner från arbetsledningen.

Beträffande parkeringen av servicebilen har P.C. sagt till S.S. att om S.S. inte kan föra körjournalerna korrekt så måste han hämta och lämna bilen på parkeringen vid kontoret. S.S. har emellertid aldrig tvingats ställa bilen där, utan har förfogat över bilen hela tiden.

Närvarokontroller

Bolaget har inte utfört några närvarokontroller. Den person som Byggnads påstår ha utfört kontrollerna, D., är ansvarig för material, verktyg och bilar i bolaget. D. behärskar inte svenska och kan därför inte ha kontakt med kunder. För de anställda råder frihet under ansvar. För varje projekt finns en tidsplan. Om de anställda blir klara tidigare utgår bolaget från att de hör av sig. Det finns inget behov av att kontrollera de anställdas närvaro.

Uppsägningarna

Bolagets verksamhet startade 2010. Affärsidén var att erbjuda montering av IKEA:s kök, badrum och garderober. Bolaget ingick ett nationellt samarbetsavtal med IKEA och tanken var att bolaget skulle utföra montering åt kunder vid alla varuhus i Sverige. Bolaget hade till en början anställda i Stockholm, Göteborg, Skåne, Linköping och Karlstad, men tvingades med tiden att avveckla delar av verksamheten eftersom bolaget inte fick uppdrag i tillräcklig omfattning. Verksamheten har fungerat bäst i Skåne.

Enligt avtalet med IKEA fick bolaget betalt per monterad stomme. Sedan IKEA 2013 infört ett nytt kökssystem, vilket tog ca 40 procent längre tid att installera än det tidigare, uppkom en tvist mellan bolaget och IKEA. Bolagets inställning var att samarbetsavtalet inte gällde det nya kökssystemet. Bolaget träffade dock en muntlig överenskommelse med IKEA om att bolaget skulle acceptera det tidigare priset om IKEA garanterade vissa volymer och man fortsatte att förhandla om ett nytt avtal. IKEA drog dock ut på förhandlingarna.

Den 3 februari 2014, dvs. en vecka före mötet mellan bolaget och V.J. angående avtalsinformation, mejlade P.C. till företrädare för IKEA och påtalade att det nya systemet tog längre tid att montera. P.C. hänvisade bl.a. till ett samtal i december 2013 där bolaget påpekat att det behövde större volymer.

Vid informationsmötet med Byggnads den 10 februari 2014 visste bolaget inte om det skulle finnas några jobb att erbjuda framöver. Det är riktigt att bolaget vid ett möte med de anställda i december 2013 redogjorde för eventuella investeringar i iPads och liknande, men bolaget tydliggjorde också att investeringarna var beroende av ekonomin. Bolaget hade under ett antal år inte visat några resultat. Resultatet för 2013 var en vinst på 59 000 kr, men det stod klart först i april 2014.

Eftersom någon omförhandling av villkoren med IKEA inte kom till stånd beslutade bolaget att säga upp arbetstagarna på grund av arbetsbrist.

Angående vissa anställdas relation till bolaget

M.Ö:s son har aldrig varit anställd hos bolaget eller utfört arbete som han fått betalt för. Sonen har dock fått göra praktik där och kan ha utfört arbete för M.Ö:s bolag sedan M.Ö. startat eget och övergått till att vara underentreprenör åt bolaget. Bolaget hyr sedan 2012 en del av en lada av M.Ö. och betalar 1 000 kr per månad för det. Tidigare hyrde bolaget ett Shurgard-förråd i Helsingborg, men valde att istället hyra ladan eftersom den ligger bättre till geografiskt. Bolaget har inte lämnat juridisk hjälp till M.Ö. Bolaget har endast förmedlat kontakt mellan M.Ö. och advokaten Patrik Westerlund, varefter denne hänvisat M.Ö. till en annan advokat.

Varken bolaget eller makarna C. har lånat ut pengar till M.S., men kan ha lämnat förskott på lön.

Utredningen

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. Vid denna har på arbetstagarparternas begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med M.W., S.S., J.W. och P.H. samt vittnesförhör med den tidigare elektrikern vid bolaget J.N., ombudsmannen V.J. och förbundsjuristen Susanna Kjällström. På bolagets begäran har hållits förhör under sanningsförsäkran med P.C. och B.C. samt vittnesförhör med de tidigare anställda hos bolaget P.J., M.Ö., M.S. och P.P. Parterna har även åberopat viss skriftlig bevisning.

Domskäl

Twisten

Twisten gäller om bolaget i strid med 8 § medbestämmandelagen har kränkt de fyra arbetstagarnas föreningsrätt, och därmed gjort intrång i Byggnads verksamhet, genom

1. uttalanden som P.C. och B.C. gjort vid ett möte med de anställda hos bolaget den 12 februari 2014 och genom sättet uttalandena framfördes på,
2. att kräva att de fyra arbetstagarna skulle visa sina körjournaler och det sätt på vilken kontrollen genomfördes den 14 februari 2014,
3. att B.C. ringt till bl.a. de fyra arbetstagarna och ställt frågor om eventuell facklig tillhörighet,
4. att bolaget ifrågasatt P.H:s arbetsinsatser,
5. att bolaget ifrågasatt M.W:s arbetsinsatser,
6. att P.C. uttalat sig kränkande mot S.S. per telefon och att bolaget krävt att S.S. skulle parkera sin servicebil på bolagets parkering istället för, som brukligt, i anslutning till sin bostad,
7. att bolaget genomfört närvarokontroller avseende S.S. och J.W., samt
8. att bolaget sagt upp de fyra arbetstagarna.

Twisten gäller också om uppsägningarna strider mot anställningsskyddslagen.

Rättsliga utgångspunkter

En föreningsrättskränkning föreligger – såvitt här är av intresse – om en arbetsgivare vidtar en åtgärd till skada för en arbetstagare för att han eller hon har utnyttjat sin föreningsrätt eller om en arbetsgivare vidtar en åtgärd mot en arbetstagare i syfte att förmå honom eller henne att inte utnyttja sin föreningsrätt (8 § medbestämmandelagen). Med att utnyttja sin föreningsrätt avses bl.a. att verka för den förening som arbetstagaren tillhör (7 § medbestämmandelagen).

I mål om kränkning av arbetstagarpartens föreningsrätt följer av rättspraxis att det inledningsvis ankommer på arbetstagarparten att visa sannolika skäl för att motivet till en viss åtgärd är sådant att en kränkning av föreningsrätten förekommit. Om arbetstagarparten lyckas med detta är det därefter arbetsgivarens sak att styrka att denne haft skälig anledning till sin åtgärd oberoende av föreningsrättsfrågan (se t.ex. AD 2015 nr 29). Om det är tvistigt om det över huvud taget har vidtagits någon åtgärd som kan innefatta en föreningsrättskränkning har den part som grundar sin talan på den påstådda åtgärden att styrka att åtgärden vidtagits (se t.ex. AD 2013 nr 72).

1. Mötet den 12 februari 2014

Den 12 februari 2014 hölls ett möte mellan bolagets ställföreträdare och de anställda i bolagets lokaler. Mötet hölls två dagar efter det att Byggnadsombudsman V.J. haft ett informationsmöte med P.C. angående kollektivavtal.

Arbetstagarparterna har gjort gällande att bolagets ställföreträdare var irriterade för att arbetstagarna hade kontaktat Byggnads och att de ifrågasatte att de anställda visste vad de hade gjort. De har också påstått att P.C. uppgav att det skulle kosta bolaget en miljon kr att teckna kollektivavtal. Bolaget har på sin sida hävdat att mötet kom till mot bakgrund av att bolagets elektriker oväntat sagt upp sig med hänvisning till att han kände sig illa behandlad av de övriga anställda hos bolaget. Enligt bolaget syftade mötet till att informera om vad som hänt och diskutera hur man bemöter sina kollegor.

Vittnesförhör har hållits med nio personer som var närvarande vid mötet.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Arbetsdomstolen konstaterar inledningsvis att berättelserna om händelseförloppet vid mötet och vilka frågor som avhandlades går vitt isär. Det står emellertid klart att stämningen vid mötet var spänd, att det förekom höjda röster och hårda ord, att särskilt ställföreträdarna för bolaget var mycket upprörda och att flera av de närvarande arbetstagarna upplevde mötet som pressande och otrevligt. Arbetsdomstolen anser sig också kunna dra slutsatsen att det vid mötet talades om såväl att elektrikern sagt upp sig som frågan om kollektivavtal. Även i fråga om vad som mötet skulle avhandla går uppgifterna i sär. Flera av de tidigare anställda har berättat att arbetstagarna samlades vid en bensinstation strax före mötet och några har uppgivit att anledningen till detta var att de skulle diskutera igenom frågan om kollektivavtal. Detta förhållande talar för att arbetstagarna var inställda på att mötet skulle komma att handla om bolaget skulle träffa kollektivavtal. Ställföreträdarna har berättat att de kallade till mötet för att diskutera situationen kring elektrikern. Detta stöds av bl.a. det som M.Ö. uppgivit om att mötet enligt vad han förstod föranleddes av att elektrikern sagt upp sig, samt av det M.S. berättat om att mötet inleddes med en diskussion om elektrikern. Mot den bakgrunden är det rimligt att anta att ställföreträdarnas sinnesstämning åtminstone delvis kan ha haft sin grund i att de var av uppfattningen att bolagets elektriker sagt upp sig till följd av att han känt sig orättvist behandlad av övriga anställda, och att bolaget därmed stod utan elektriker.

Av Arbetsdomstolens praxis framgår att det inte utgör en föreningsrättskränkande åtgärd att arbetsgivaren genom uttalanden t.ex. kritiserar en viss facklig organisation eller en viss facklig förtroendemans sätt att bedriva facklig verksamhet. För att sådana uttalanden från arbetsgivarens sida ska utgöra en föreningsrättskränkning krävs att dessa innefattar ett mer eller mindre direkt uttalat hot om att vidta en åtgärd mot någon eller några enskilda arbetstagare (se t.ex. AD 2015 nr 29 med hänvisningar). Detsamma gäller om arbetsgivaren ger uttryck för en negativ inställning till att träffa kollektivavtal och/eller de ökade kostnader som detta kan medföra (jfr AD 1977 nr 127).

De fyra arbetstagarna har alla berättat att P.C. sagt att ett kollektivavtal skulle bli dyrt och riskera bolagets ekonomi. Att bolaget givit uttryck för en sådan negativ inställning till att träffa kollektivavtal får stöd av att två anställda som var med på mötet valde att därefter inte stödja kravet att bolaget skulle träffa kollektivavtal. Även bolagets företrädare B.C. har berättat att hon var besviken över att deras anställda vänt sig till Byggnads. Arbetsdomstolen finner det härigenom styrkt att bolagets företrädare vid mötet var upprörda över att deras anställda vänt sig till Byggnads för att få till stånd kollektivavtal och att bolaget givit uttryck för detta.

Varken genom förhören med J.W., P.H., M.W. eller S.S. eller genom förhören med andra arbetstagare har det framkommit att ställföreträdarna skulle ha uttalat några hot om att vidta åtgärder mot arbetstagarna eller att olägenheter skulle drabba dem om de skulle hålla fast vid sitt krav på kollektivavtal. Visserligen

har J.W. berättat att P.C. ”gärna ville ha fram” vem som kontaktat Byggnads och S.S. har uppgivit att det ”haglade frågor” över arbetstagarna. Detta har förnekats av P.C. och B.C., och stöds inte av vad övriga förhörspersoner berättat. Sammantaget är det därigenom inte visat att P.C. frågat om vem som kontaktat Byggnads på ett sådant sätt att det varit en fråga om en åtgärd enligt 8 § medbestämmandelagen.

Arbetsdomstolen kommer sammantaget till slutsatsen att det inte är visat att bolagets företrädare vid mötet den 12 februari 2014 agerat på ett sätt som innebär att de vidtagit åtgärder som kan utgöra föreningsrättskränkningar.

2. Kravet på uppvisande av körjournalerna den 14 februari 2014

Någon av dagarna efter den 12 februari 2014 fick arbetstagarna vid bolaget ett meddelande från bolaget genom B.C. där de ombads att infinna sig vid bolagets lokaler den 14 februari för att visa upp sina körjournaler. M.W., S.S. och J.W. infann sig tillsammans med Byggnads ombudsmän V.J. och K.P. Patrik Hagelberg befann sig på annan ort och fick tillstånd av bolaget att visa upp sin körjournal vid ett senare tillfälle. S.S. hade inte med sig sin körjournal till mötet, vilket ledde till en häftig ordväxling.

Arbetstagarparterna har gjort gällande kontrollerna av körjournalerna genomfördes till följd av kravet på kollektivavtal och att bolagets agerande är att bedöma som föreningsrättskränkning. M.W., S.S. och J.W. har uppgivit att de bad ombudsmännen att närvara på grund av att de kände sig illa till mods efter mötet den 12 februari.

Bolaget har bestritt påståendena och framhållit att alla arbetstagare ombads att komma och visa upp sina körjournaler någon gång under dagen och att det inte var fråga om något möte. Att M.W., S.S. och J.W. kom tillsammans berodde enligt bolaget på att de vidtalat ombudsmännen att följa med. Bolaget har också angivit att det är viktigt att körjournalen fylls i ordentligt eftersom bolaget annars kan komma att upptaxeras vid en revision.

P.C. har berättat att bakgrunden till bolagets begäran var att han vid informationsmötet med V.J. hade fått klart för sig att det ur facklig synvinkel var mycket viktigt att reglerna kring körjournalerna följdes. P.C. har vidare förklarat att bolaget hade inlett samtal med biltillverkare för att byta ut sin befintliga bilpark och att mätarställningarna i bilarna hade betydelse för de ekonomiska möjligheterna att gå vidare med dessa diskussioner. Han har också berättat att han inte var förvånad över att S.S. inte hade med sig sin körjournal eftersom denne haft svårt att lämna rapporter även i andra sammanhang.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Bolaget har i och för sig haft rätt besluta om att genomföra kontroller av arbetstagarnas körjournaler. Det är dock ostridigt att bolaget aldrig tidigare hade begärt att arbetstagarna skulle infinna sig på det sätt som nu skedde för att visa upp sina körjournaler. Bolagets begäran framställdes i omedelbar anslutning till mötet den 12 februari 2014 där bolagets företrädare reagerat starkt på att

arbetstagarna vänt sig till Byggnads för att försöka få till stånd kollektivavtal. Mot bakgrund härav har arbetstagarparterna visat sannolika skäl för att bolaget genomfört kontrollerna som en reaktion på att arbetstagarna vänt sig till sin arbetstagarorganisation för att få till stånd kollektivavtal.

Bolaget har givit flera förklaringar till att kontrollen av körjournalerna genomfördes vid detta tillfälle. P.C. har berättat att det var V.J., som vid informationsmötet den 10 februari 2014, förklarade vikten av att reglerna kring körjournalerna följdes. P.C. har vidare angivit att bolaget behövde kontrollera körjournalerna för att få veta mätarställningen i bilarna.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan bolagets förklaringar ifrågasättas. V.J. har förnekat att körjournalerna diskuterades vid informationsmötet och det framstår inte som självklart att frågan om körjournaler skulle ha behandlats vid ett informationsmöte om kollektivavtal. I vart fall framstår det som osannolikt att mötet skulle ha föranlett bolaget att agera så snabbt. Inte heller hade det varit nödvändigt att kontrollera körjournalerna för att få veta bilarnas mätarställningar.

Sammantaget har bolaget, enligt Arbetsdomstolens mening, inte styrkt att det haft skälig anledning att genomföra kontrollerna oberoende av föreningsrättsfrågan. Istället är det sannolikt att bolaget, sedan det fått kännedom om att arbetstagarna kontaktat sin arbetstagarorganisation i syfte att få till stånd kollektivavtal, beslutade om kontrollen för att se om arbetstagarna hanterat körjournalerna felaktigt. Av P.C:s förhör framgår att han misstänkte att S.S. inte hanterade sin körjournal på ett korrekt sätt. Av utredningen framgår vidare att P.C. i samband med att kontrollerna genomfördes den 14 januari agerat bryskt och aggressivt mot bl.a. S.S.

Bolaget har därmed genom att genomföra kontroller av de fyra arbetstagarnas körjournaler gjort sig skyldigt till föreningsrättskränkning.

3. Frågor om facklig anslutning

B.C. har ringt till de anställda och frågat om de var medlemmar i någon facklig organisation.

Arbetstagarparterna har gjort gällande att detta skedde den 13 februari 2014 och att bolaget genom agerandet har gjort sig skyldigt till föreningsrättskränkning.

Bolaget har hävdat att en anledning till att arbetstagarna kontaktades var att Byggnads hade påpekat att arbetstagarna inte hade kollektivavtalsenlig lön. För att kunna bestämma lönen korrekt skulle B.C. enligt bolaget därför kontrollera om arbetstagarna hade yrkesbevis. Ytterligare en anledning till kontakterna var enligt bolaget att det inför eventuella förhandlingar om en omorganisation var nödvändigt att göra klart om arbetstagarna var fackligt anslutna. B.C. har i förhör bekräftat dessa uppgifter och tillagt att hon vid samtalen också kontrollerade skattetablell och namn på nära anhörig och telefonnummer. Enligt B.C. framkom t.ex. att P.H. hade ett yrkesbevis som bolaget inte visste om.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Det utgör inte utan vidare en föreningsrättskränkning att en arbetsgivare förhör sig om en arbetstagares organisationstillhörighet (AD 2009 nr 3).

Genom P.H:s och M.W:s uppgifter är det utrett att kontakterna tagits i nära tidssamband med att bolaget fått kännedom om att arbetstagarna kontaktat Byggnads. De skäl som bolaget angivit för att ställa frågorna är inte sådana att de kan lämnas utan avseende. Inte i någon av de förhör som hållits har framkommit att frågorna ställts på ett sådant sätt att själva medlemskapet har ifrågasatts. Av de skäl som nu redovisats gör Arbetsdomstolen bedömningen att det inte förelegat något föreningsrättskränkande syfte med frågorna.

4. Bolagets ifrågasättande av P.H:s arbetsinsatser

Vid ett tillfälle i mars 2014 befann sig P.H. och P.J. hemma hos P.C. och B.C. Arbetstagarparterna har gjort gällande att P.C. och B.C. vid detta tillfälle ifrågasatte P.H:s arbetsinsatser på ett sätt som aldrig skett tidigare och som ska bedömas som föreningsrättskränkning. Enligt bolaget har det förekommit samtal med P.H. om dennes arbete, men det har inte varit fråga om åtgärd i föreningsrättskränkande syfte.

P.H. har berättat att P.C. och B.C. vid det aktuella tillfället frågade honom hur lång tid det tog för honom att montera ett kök och att de sade att ett kök som tar tre dagar för de andra att montera tar fem dagar för honom. Enligt P.H. har han aldrig ifrågasatts angående tider förut.

P.C. och B.C. har berättat att det varit problem med att P.H:s projekt inte blev klara i tid och att de uppmanade P.J. att hjälpa och stötta P.H. P.J. har bekräftat att P.H. haft problem att hinna med och att han hjälpt P.H. med dennes köksprojekt, både på uppmaning av P.C. och B.C. och på eget initiativ. P.J. har vidare uppgivit att det förekommit samtal med P.H. angående arbetsprestation även före detta tillfälle.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Utredningen visar att bolaget framfört synpunkter på P.H:s arbetsprestation under en längre tid och att det skett mot bakgrund av att P.H. inte hunnit med sina projekt. Det föreligger därför inte sannolika skäl för att det aktuella samtalet hållits för att P.H. utnyttjat sin föreningsrätt. Bolaget har således inte i denna del kränkt hans föreningsrätt.

5. Bolagets ifrågasättande av M.W:s arbetsinsatser

Den 29 april 2014 hölls ett möte mellan P.C. och B.C. respektive M.W. Vid mötet konfronterades M.W. med uppgifter om att han skulle ha utfört arbete åt andra i konkurrens med bolaget. P.C. och B.C. framförde också att M.W., i strid med instruktioner, inte låtit kunder boka besiktningar på morgonen. M.W. tillbakavisade dessa påståenden.

Arbetsstagarparterna har gjort gällande att bolaget gjort sig skyldigt till föreningsrättskränkning genom att kalla M.W. till mötet och framföra nämnda anklagelser samt beskylla honom för att ”maska”.

Bolaget har bestritt att det varit fråga om föreningsrättskränkning och uppgivit att det förekommit samtal med M.W. angående hans arbetsprestation vid flera tillfällen, även innan arbetstagarna kontaktade Byggnads.

P.C. har berättat att han blev ledsen och tyckte det var konstigt när han fick höra uppgifter om att M.W. skulle ha utfört arbete vid sidan om, men att bolaget släppte saken och inte vidtog några särskilda åtgärder sedan M.W. förnekade uppgifterna.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

De uppgifter som M.W. har lämnat bekräftar att han haft flera samtal med P.C. och B.C., att dessa handlat bl.a. om hans arbetsprestationer i olika avseenden och att sådana samtal ägt rum även före det att frågan om kollektivavtal kom upp. Det finns inte skäl att ifrågasätta att bolaget fått uppgifter som gav anledning att ställa frågor till M.W. om denne utfört konkurrerande arbete. Förhöret med M.W. ger stöd för att bolaget släppt frågan efter att han förklarat att så inte var fallet.

Utredningen är enligt Arbetsdomstolen inte sådan att det är sannolikt att bolagets agerande gentemot M.W. haft sin grund i arbetstagarnas krav på kollektivavtal. Bolaget har alltså inte gjort sig skyldigt till föreningsrättskränkning genom sitt agerande gentemot M.W. i nu aktuellt avseende.

6. Bolagets ifrågasättande av S.S:s arbetsinsatser m.m.

Arbetsstagarparterna har gjort gällande att bolaget genom P.C. såväl den 30 april 2014 som den 2 maj 2014 har kontaktat S.S. per telefon. Vid dessa samtal ska P.C. ha frågat om S.S. var medlem i Byggnads, kallat honom för otrevligheter, anklagat honom för att vara företrädare för facket och för att maska samt uttalat att han inte skulle ”jävlas” eftersom det kunde få konsekvenser. Byggnads har också hävdade att bolaget krävt att S.S. skulle parkera sin servicebil vid bolagets lokaler istället för hemma hos sig. Byggnads har menat att bolagets agerande utgör föreningsrättskränkning.

Bolaget har tillbakavisat påståendena och bestritt att bolaget gjort sig skyldigt till föreningsrättskränkning. Bolaget har hävdade att S.S. sedan december 2013 haft en nedlåtande attityd gentemot bolaget, inte varit på plats på projekten, varit ifrågasättande och inte följt instruktioner. När det gäller frågan om var S.S. skulle parkera sin servicebil har bolaget anfört att det visserligen varit på tal att S.S. skulle parkera vid bolagets lokaler, men att anledningen till det var att S.S. inte skötte körjournalen korrekt.

S.S. har berättat att han i slutet av april 2014 blev uppringd av P.C., som var mycket arg och kallade honom bl.a. för ”feg krake”. Han har vidare uppgivit att han tror att samtalet handlade om frågan om kollektivavtal och att P.C. var

missnöjd med hur arbetstagarna agerat. S.S. har uppgivit att bolaget haft synpunkter på hans inrapportering av projekt, men att synpunkterna framförts först efter februari 2014.

P.C. har bekräftat bolagets påstående att bolagets relation med S.S. försämrats märkbart sedan december 2013. Enligt P.C. hade S.S. under en tid haft en mer arbetsledande funktion och därefter haft ett särskilt uppdrag inom bolaget som inte fallit väl ut. När S.S. sedan var tvungen att återgå till att montera kök på heltid ändrade han enligt P.C. inställning, slarvade med redovisning och rapportering av arbetstid och projekt samt uteblev från möten m.m. P.C. har uppgivit att han förklarat för S.S. att dennes beteende inte accepterades och att han säkert sagt till på skarpen, men har tillbakavisat påståendena om att han kallat S.S. för ”feg krake” eller andra otrevligheter.

S.S. har uppgivit att han arbetade på kontoret en kortare tid under hösten 2013 och att arbetet handlade om att utveckla bolagets samarbete med IKEA när det gällde badrum.

Angående parkeringen av servicebilen har S.S. uppgivit att bolaget hade misstankar om att det kördes privat med bolagets bilar och att de som bodde kring Helsingborg, dvs. i praktiken bara han, skulle parkera på bolagets parkering vid arbetsdagens slut. Denna fråga hade enligt S.S. inte varit uppe före våren 2014.

P.C. har uppgivit att bolaget aldrig har krävt att S.S. ska parkera bilen på bolagets parkering, men att det säkert har påtalats att om S.S. inte sköter körjournalerna korrekt så måste bilen parkeras där. Enligt P.C. har inte syftet varit att kontrollera S.S., utan att ha kontroll på bilen i sig.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Av utredningen framgår att förhållandet mellan bolaget och S.S. varit ansträngt under en tid och att det förekommit meningsskiljaktigheter dem emellan. När det gäller vad som närmare har uttalats vid telefonsamtal den 30 april 2014 och den 2 maj 2014 står ord mot ord. I förhör med V.J. har denne berättat att han antecknat att medlemmarna uppgivit att P.C. kallat S.S. för ”feg krake”. Han har emellertid inte lämnat någon närmare redogörelse för i vilket sammanhang detta ska ha skett. Vid en samlad bedömning är det enligt Arbetsdomstolens mening inte visat att P.C. vid telefonsamtalen uttalat sig på det sätt som arbetstagarparterna gjort gällande.

S.S:s uppgifter om vad bolaget skulle ha krävt i fråga om att han skulle parkera bilen på bolagets parkering är relativt vaga. Det är därför inte visat att bolaget i denna del gjort annat än vad P.C. själv berättat, nämligen framfört att om S.S. inte sköter körjournalerna korrekt så måste han parkera tjänstebilen på bolagets parkering istället för vid sin bostad. Detta agerande är enligt Arbetsdomstolens mening inte en föreningsrättskränkande åtgärd.

7. Närvarokontroll av S.S. och J.W.

Arbetstagarparterna har gjort gällande att bolaget som en reaktion på kravet om kollektivavtal har givit en annan av de anställda, D., i uppdrag att åka och kontrollera S.S:s och J.W:s närvaro. D. är bl.a. verktygs- och materialansvarig i bolaget. Bolaget har bestritt att de lämnat något uppdrag om närvarokontroll och hänvisat till att det i verksamheten råder frihet under ansvar och att det finns en tidsplan som ska följas för varje projekt. Någon närvarokontroll behöver enligt bolaget därför inte ske.

S.S. och J.W. har båda berättat att D. plötsligt och utan anledning dök upp på den arbetsplats där de befann sig. När S.S. frågade D. om han var där för att kontrollera dem svarade han enligt S.S. och J.W. ja och uppgav att han fått det uppdraget från bolaget.

P.C. och B.C. har uppgivit att bolaget inte givit D. i uppdrag att göra närvarokontroller. P.C. har tillagt att D. inte behärskar det svenska språket och därför kan lämna felaktiga svar på frågor samt att D., på grund av språksvårigheterna, åker runt till olika arbetsplatser för att se om han kan bistå med något istället för att kommunicera per telefon.

Arbetsdomstolen gör i denna del följande bedömning.

Det finns inte skäl att ifrågasätta att D. besökt arbetsplatser där S.S. och J.W. befunnit sig. D. har inte hörts i målet. Det är mot P.C:s och B.C:s förnekande inte visat att D. skulle ha fått i uppdrag av bolagets företrädare att genomföra närvarokontroller. Det är därmed inte visat att bolaget i denna del vidtagit någon åtgärd som kan bedömas som föreningsrättskränkning.

Uppsägningarna

Den 11 juni 2014 sade bolaget upp samtliga anställda. Några anställda övergick då till att vara egna företagare och har fortsatt att arbeta för bolaget i denna egenskap.

Arbetstagarparterna har gjort gällande att det inte förelegat saklig grund för uppsägning på grund av arbetsbrist och att uppsägningarna av de fyra arbetstagarna skedde till följd av att de kontaktat Byggnads och framställt krav på kollektivavtal.

Bolaget har tillbakavisat påståendet och anfört följande. Uppsägningarna skedde på grund av arbetsbrist. År 2013 införde IKEA ett nytt kökssystem. Det nya systemet tog längre tid att montera än det tidigare. Eftersom bolaget enligt uppgörelsen med IKEA fick betalt per stomme innebar detta en försämring för bolaget. Förhandlingar inleddes mellan bolaget och IKEA om ett nytt avtal, men förhandlingarna drog ut på tiden. I februari 2014 meddelade bolaget IKEA att bolaget ansåg att det inte fanns något gällande avtal mellan parterna. Vid denna tidpunkt var det alltså mycket osäkert om bolagets samarbete med IKEA skulle fortsätta, och vid informationsmötet mellan P.C. och V.J. den 10 februari visste bolaget inte om det skulle finnas något arbete att erbjuda de anställda framöver.

Arbetstagarparterna har anfört följande. Samarbetsavtalet med IKEA kunde sägas upp tidigast den 31 augusti 2014. I början av 2014 påbörjade IKEA upphandling i sedvanlig ordning. I april 2014 hade V.J. kontakt med IKEA Helsingborg och informerade om Byggnads kontakter med bolaget och om att bolaget inte ville teckna kollektivavtal. Kort därefter kontaktades V.J. av IKEA:s ansvarige för upphandlingsavtal som undrade vad som hände på bolaget. IKEA:s policy är att dess samarbetspartners ska ha kollektivavtal. Beslut om vilka bolag IKEA ville gå vidare med var inte fattat när de fyra arbetstagarna sades upp. Efter uppsägningarna förekom mediabevakning där IKEA:s samarbete med bolaget nämndes i negativa ordalag mot bakgrund av IKEA:s policy. Först den 9 juli 2014 fick bolaget besked om att samarbetsavtalet skulle sägas upp.

P.C. har i förhör bekräftat bolagets uppgifter enligt ovan och tillagt följande. När bolaget satte press på IKEA upphandlade IKEA flera aktörer för att få en annan prisbild. Bolaget fick då inte uppdrag i den omfattning som krävdes och var tvunget att förändra verksamheten. Bolaget sysselsätter idag 2–2,5 heltidstjänster. Bolaget skulle inte ha haft något avtal med IKEA även om konflikten angående kollektivavtal inte hade uppkommit.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Enligt anställningsskyddslagen ska en uppsägning av en arbetstagar vara sakligt grundad. En uppsägning som vidtas för att en arbetstagar utnyttjat sin föreningsrätt är inte sakligt grundad. Om arbetstagersidan gör sannolikt att en uppsägning skett i föreningsrättskränkande syfte kan arbetsgivaren undgå skadeståndsansvar för föreningsrättskränkning endast om denne kan visa att åtgärden stod i överensstämmelse med anställningsskyddslagens regler eller att det i vart fall inte saknats fog för en sådan bedömning (se AD 2007 nr 53 med hänvisningar). Arbetsgivaren måste alltså i fråga om föreningsrättskränkning visa att det, oberoende av föreningsrättsfrågan, funnits saklig grund för uppsägning eller i vart fall att det inte saknats fog för en sådan bedömning. Om det påstås att uppsägningen har skett på grund av arbetsbrist har Arbetsdomstolen i fråga om föreningsrättskränkning prövat om arbetsgivaren kunnat visa att situationen är sådan att en personalminskning framstår som rimlig (se t.ex. Arbetsdomstolen 1995 nr 40, AD 1990 nr 67, AD 1982 nr 49, AD 1978 nr 84 och AD 1977 nr 127).

Det är ostridigt att bolaget i juni 2014 sade upp alla anställda i Skåne-regionen och att bolaget inte längre har något avtal med IKEA om montering av kök. Bolagets uppgift att det numera anlitar egenföretagare för montering motsvarande 2–2,5 heltidstjänster har inte ifrågasatts. Bolagets och P.C:s uppgifter innebär i korthet att samarbetet med IKEA gick dåligt efter att det nya kökssystemet införts, eftersom volymen och priset var för lågt. Dessa uppgifter vinner stöd av den skriftliga bevisningen. Av ett mejl som bolaget skickat till IKEA den 3 februari 2014 framgår bl.a. att bolaget inte ansåg sig kunna fullfölja överenskommelsen när förutsättningarna för avtalet har ändrats. Det finns mot den bakgrunden inte anledning att ifrågasätta bolagets uppgifter om att bolaget under senvintern–våren 2014 bedömde att det fanns små utsikter att få till stånd ett samarbete med IKEA som innebar större volymer och/eller bättre priser samt

att bolagets ställföreträdare ansåg att bolagets framtid var oviss. Enligt Arbetsdomstolens mening framstår det anförda som en rimlig och godtagbar förklaring till att bolaget valde att säga upp sina anställda på grund av arbetsbrist. Det kan tilläggas att det för denna bedömning saknar betydelse om bolagets avtal med IKEA sades upp av IKEA i juli 2014, som arbetstagarparterna hävdar, eller om avtalet inte gällde för nya kökssystemet, som bolaget menar.

Det kan även tilläggas att det enligt Arbetsdomstolens mening inte finns skäl att närmare bedöma riktigheten av arbetstagarparternas påstående att IKEA ska ha sagt upp avtalet med bolaget till följd av bolagets konflikt med Byggnads. Även om bolaget skulle ha förlorat sin huvudsakliga uppdragsgivare av ett sådant skäl, skulle bolaget haft sakligt grund för att säga upp arbetstagarna på grund av arbetsbrist.

Arbetsdomstolen finner sammantaget att uppsägningarna inte inneburit en föreningsrättskränkning, att de skett på grund av arbetsbrist och att de var sakligt grundade.

Sammanfattning och skadestånd

Arbetsdomstolen har kommit fram till att bolaget, genom kontrollerna av körjournalerna, har gjort sig skyldigt till föreningsrättskränkning. Bolaget ska åläggas att betala allmänt skadestånd för denna kränkning. Arbetsdomstolen har gjort bedömningen att bolaget inte har vidtagit några föreningsrättskränkande åtgärder i övrigt. Vidare har Arbetsdomstolen funnit att uppsägningarna har varit sakligt grundade. Yrkandena om skadestånd för brott mot anställningsskyddslagen ska därför ogillas.

När det gäller skadeståndets storlek gör Arbetsdomstolen följande överväganden.

S.S. är den av arbetstagarna som varit drivande i frågan om tecknande av kollektivavtal. Av P.C:s uppgifter har framkommit att bolaget innan kontrollen hade misstankar om att S.S. inte skulle kunna visa upp en korrekt ifylld körjournal. Med hänsyn härtill och till det bråk som uppstod, bedömer Arbetsdomstolen att S.S. är berättigad till ett något högre skadestånd än de övriga. P.H., som kallades till kontrollen men som fick tillåtelse att visa upp sin körjournal vid ett senare tillfälle, drabbades enligt Arbetsdomstolens mening inte lika hårt av bolagets åtgärd. Skadeståndet till P.H. ska därför sättas lägre än beträffande de övriga. Arbetsdomstolen finner att skäliga skadeståndsbelopp uppgår till 40 000 kr till S.S., 25 000 kr vardera till M.W. och J.W. och 10 000 kr till P.H. Skäligt skadestånd till Byggnads uppgår till 40 000 kr.

Rättegångskostnader

Byggnads har vunnit framgång med endast en mindre del av sin talan och arbetstagarna har förlorat helt. Arbetsdomstolen finner mot den bakgrunden att bolaget har rätt till ersättning med tre fjärdedelar av bolagets samlade rättegångskostnader.

Ersättningsskyldigheten mellan arbetstagarparterna ska, enligt 5 kap. 2 § tredje stycket arbetstvistlagen, fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till deras förhållande till saken och rättegången. Byggnads och de fyra arbetstagarparterna har utfört processen helt gemensamt och det som anförts till stöd för Byggnads talan om föreningsrättskränkningar har haft betydelse även för den talan som förts av de fyra arbetstagarparterna. Arbetsdomstolen finner därför att ersättningsskyldigheten ska fördelas lika mellan arbetstagarparterna.

Bolaget har yrkat ersättning för rättegångskostnad med 403 752 kr inklusive moms. Bolaget, som är mervärdesskattepliktigt, kan göra avdrag för den (ingående) mervärdesskatt som bolaget betalar till ombudet. Kostnaden för mervärdesskatt är därför inte ersättningsgill enligt 18 kap. 8 § rättegångsbalken (se bl.a. NJA 2014 s. 318). I övrigt är det yrkade beloppet skäligt.

Bolaget ska därför tillerkännas ersättning för rättegångskostnader med 247 051 kr. Av detta belopp ska vardera arbetstagarpart betala 49 410 kr, varav 44 550 kr avser ombudsarvode.

Domslut

1. Active Inredning & Montage AB ska till M.W. betala 25 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 augusti 2014 till dess betalning sker.
2. Active Inredning & Montage AB ska till S.S. betala 40 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 augusti 2014 till dess betalning sker.
3. Active Inredning & Montage AB ska till J.W. betala 25 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 augusti 2014 till dess betalning sker.
4. Active Inredning & Montage AB ska till P.H. betala 10 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 augusti 2014 till dess betalning sker.
5. Active Inredning & Montage AB ska till Svenska Byggnadsarbetareförbundet betala 40 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 4 augusti 2014 till dess betalning sker.
6. Arbetsdomstolen avslår M.W:s, S.S:s, J.W:s och P.H:s talan.
7. Var och en av Svenska Byggnadsarbetareförbundet och M.W., S.S., J.W. och P.H. ska ersätta Active Inredning & Montage AB för rättegångskostnader med 49 410 kr, varav 44 550 vardera avser ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Jonas Malmberg, Hans Blyme, Berndt Molin, Claes Frankhammar, Håkan Torngren, Marcel Carlstedt och Carl-Gustaf Hjort. Enhälligt.

Rättssekreterare: Malin Stensbäck